

Sygn. akt III CZP 77/15

UCHWAŁA
składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego

Dnia 16 grudnia 2015 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

Prezes SN Tadeusz Ereciński (przewodniczący)
SSN Jacek Gudowski
SSN Wojciech Katner
SSN Krzysztof Pietrzykowski (sprawozdawca)
SSN Katarzyna Tyczka-Rote
SSN Bogumiła Ustjanicz
SSN Mirosława Wysocka

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 16 grudnia 2015 r.
przy udziale prokuratora Prokuratury Generalnej Wojciecha Kasztelana,
po rozstrzygnięciu zagadnienia prawnego przedstawionego
przez Prokuratora Generalnego
we wniosku z dnia 6 sierpnia 2015 r.,

"Czy roszczenie przewidziane w przepisie art. 140 § 1 k.r.o. jest
roszczeniem alimentacyjnym, czy też cywilnym roszczeniem
regresowym o prawa majątkowe?"

podjął uchwałę:

**Roszczenie przewidziane w art. 140 § 1 k.r.o. nie jest
roszczeniem o świadczenie alimentacyjne.**

UZASADNIENIE

Prokurator Generalny wskazał we wniosku, że w orzecznictwie Sądu Najwyższego występują dwa przeciwstawne kierunki wykładni art. 140 § 1 k.r.o. Według pierwszego, przewidziane w tym przepisie roszczenie ma charakter alimentacyjny, zgodnie zaś z drugim jest to cywilne roszczenie zwrotne (regresowe). Wyjaśnienie tej rozbieżności w wykładni art. 140 § 1 k.r.o. ma - zdaniem Prokuratora Generalnego - znaczenie w zakresie oceny dopuszczalności wniesienia skargi kasacyjnej, jest ona bowiem niedopuszczalna w sprawach o alimenty (art. 398² § 2 pkt 1 k.p.c.), natomiast w sprawach o prawa majątkowe jedną z przesłanek skargi kasacyjnej jest wykazanie wartości przedmiotu zaskarżenia nie niższej niż 50 000 zł (art. 398² § 1 zd. 1 k.p.c.). Prokurator Generalny podkreślił następnie, że w przepisach art. 137 § 1 i art. 140 § 2 k.r.o. zamieszczono odrębne regulacje dotyczące przedawnienia roszczenia o świadczenie alimentacyjne i roszczenia zwrotnego. Wprawdzie w obu wypadkach termin przedawnienia roszczeń wynosi trzy lata, to podzielając pogląd, że roszczenie przewidziane w art. 140 § 1 k.r.o. jest roszczeniem alimentacyjnym, art. 140 § 2 k.r.o. byłby zbędny.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Artykuł 140 § 1 k.r.o. stanowi, że osoba, która dostarcza drugiemu środków utrzymania lub wychowania, nie będąc do tego zobowiązana albo będąc zobowiązana z tego powodu, że uzyskanie na czas świadczeń alimentacyjnych od osoby zobowiązanej w bliższej lub w tej samej kolejności byłoby dla uprawnionego niemożliwe lub połączone z nadmiernymi trudnościami, może żądać zwrotu od osoby, która powinna była te świadczenia spełnić. Przepis ten, mimo różnic terminologicznych i konstrukcyjnych, odpowiada treścią art. 122¹ k.z., zgodnie z którym ten, kto dostarczał drugiemu środków utrzymania lub wychowania, nie będąc do tego zobowiązany albo będąc zobowiązany dopiero w dalszej kolejności, nabywał z mocy ustawy jego roszczenie względem osoby, na której ciążył obowiązek alimentacyjny.

W orzeczeniu z dnia 11 września 1951 r., C 386/50 (OSNC 1952, nr 2,

poz. 52) Sąd Najwyższy przyjął, że roszczenie alimentacyjne, z chwilą przejścia z mocy ustawy na inną osobę, traci swój charakter roszczenia alimentacyjnego *sensu stricto*, wskutek czego nie można do niego przy egzekucji stosować przewidzianego w art. 575 dawnego k.p.c. uprzywilejowania roszczeń alimentacyjnych.

Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 22 kwietnia 1970 r., III CRN 41/70 (OSNCP 1971, nr 1, poz. 7) podkreślił, że charakter roszczeń zwrotnych jest inny niż roszczeń alimentacyjnych w rozumieniu art. 128 i 135 k.r.o. Odrębny charakter roszczeń zwrotnych w zestawieniu z roszczeniami alimentacyjnymi wyraża się w tym, że są one roszczeniami czysto majątkowymi, co wyłącza stosowanie do nich przepisów prawa rodzinnego i kodeksu postępowania cywilnego, odnoszących się do alimentów. Jednocześnie, jakkolwiek jest to roszczenie cywilne czysto majątkowe, to jednak jego granice wyznacza nie tylko wysokość spełnionego świadczenia, ale wspomniane już kryteria, na których opiera się unormowanie art. 135 § 1 k.r.o.

W wyroku z dnia 13 stycznia 1982 r., III CRN 301/81 (OSNCP 1982, nr 5-6, poz. 90) Sąd Najwyższy stwierdził, że przedmiotem rozstrzygnięcia w sprawie z art. 140 k.r.o. jest czysto majątkowe roszczenie cywilne i w związku z tym niewyposażone w przywileje przysługujące roszczeniom alimentacyjnym.

Według postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 5 stycznia 2001 r., I CKN 1180/00 (OSNC 2001, nr 7-8, poz. 112), nie budzi wątpliwości, że przewidziane w art. 140 k.r.o. roszczenia regresowe osoby, które dostarczyła uprawnionemu do alimentów środków utrzymania zamiast zobowiązanego do świadczeń alimentacyjnych, są roszczeniami czysto majątkowymi, odmiennymi od roszczeń alimentacyjnych. Oznacza to, że do roszczeń zwrotnych nie mają zastosowania przepisy materialnoprawne i procesowe dotyczące uprzywilejowania roszczeń alimentacyjnych.

Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 17 stycznia 2002 r., III CZP 77/01 (OSNC 2002, nr 11, poz. 139) uznał, że przy zróżnicowanych poglądach doktryny i orzecznictwa co do charakteru rozważanego roszczenia, dominuje ten, w myśl którego roszczenie z art. 140 k.r.o. jest cywilnoprawnym roszczeniem majątkowym,

mającym charakter zwrotny, nie alimentacyjny. Do roszczeń tych nie mają zastosowania przepisy materialnoprawne i procesowe odnoszące się do alimentów.

Pogląd o alimentacyjnym charakterze roszczenia, o którym mowa w art. 140 § 1 k.r.o., został natomiast wypowiedziany uchwałą składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego (zasada prawna) z dnia 29 stycznia 1954 r., I C 3074/52 (OSNCK 1955, nr 4, poz. 68), zgodnie z którą roszczenie z art. 122¹ k.z. o zwrot kosztów utrzymania lub wychowania stanowi roszczenie alimentacyjne w rozumieniu art. 28, 153 § 5, 209 § 3, 236 § 2, 329 § 2 pkt 2 i 644 § 2 dawnego k.p.c., jak również roszczenie majątkowe ze stosunków rodzinnych w rozumieniu art. 380 § 2 dawnego k.p.c. Wskazał m.in., że na tle art. 28 dawnego k.p.c., którego odpowiednikiem jest obecnie art. 32 k.p.c., zarysowuje się szczególnie wyraziście przydatność społeczna stosowania do roszczeń regresowych poprzez art. 122¹ k.z. części norm procesowych dotyczących roszczeń alimentacyjnych. Inne stanowisko w tym przypadku prowadziłoby do nader niepożądanych społecznie skutków. W wyniku rozgraniczenia tych dwóch kategorii roszczeń dochodzenie zwrotu wyłożonych kosztów utrzymania i wychowania byłoby utrudnione. Należy mieć na uwadze, że w praktyce w znakomitej większości przypadków w grę wchodzi roszczenia regresowe matki dziecka względem ojca, niewywiążującego się ze swego obowiązku alimentacyjnego. W sprawach tego typu, gdy pozwy wnoszone są bez udziału adwokata, z reguły nie rozróżnia się żądania alimentów na rzecz dziecka na przyszłość od żądania zwrotu na rzecz matki poniesionych przez nią kosztów utrzymania za okres poprzedzający wytoczenie powództwa. Zazwyczaj dopiero sąd w drodze wyjaśnień wpływa na dokładne sprecyzowanie żądań, zwłaszcza pod względem podmiotowym. W razie przyjęcia, że roszczenia regresowe przewidziane w art. 122¹ k.z. nie stanowią roszczeń alimentacyjnych w rozumieniu art. 28 dawnego k.p.c., roszczenia matki o zwrot wyłożonych kosztów utrzymania nie mogłyby być dochodzone w sądzie właściwym dla powoda, co powodowałoby konieczność bądź wytoczenia dwóch odrębnych spraw w dwóch różnych sądach, bądź rezygnacji z uprawnień wynikających z art. 28 dawnego k.p.c. i wytoczenia jednego powództwa łącznego w sądzie właściwym dla pozwanego.

Pogląd ten został potwierdzony w zmienionym stanie prawnym w uchwale Sądu Najwyższego z dnia 6 października 1967 r., III CZP 63/67 („Ruch Prawniczy,

Ekonomiczny i Socjologiczny” 1968, nr 1, s. 334), według której roszczenie matki dziecka przeciwko jego ojcu o zwrot kosztów utrzymania i wychowania dziecka, oparte na przepisie art. 140 k.r.o., stanowi roszczenie alimentacyjne w rozumieniu art. 32 k.p.c. Sąd Najwyższy podkreślił m.in., że jakkolwiek roszczenie regresowe nie jest roszczeniem alimentacyjnym *sensu stricto*, to jednak ze względu na ścisły związek istniejący między tymi roszczeniami sam tekst ustawy nie przekreśla możliwości zaliczenia do roszczeń, objętych uprzywilejowaną sytuacją z art. 32 k.p.c., roszczeń przewidzianych w art. 140 § 1 k.r.o. Za takim rozwiązaniem przemawiają bardzo silne względy celowościowe, przedstawione w uchwale z dnia 29 stycznia 1954 r., I C 3074/52.

Późniejsze wypowiedzi Sądu Najwyższego dotyczące charakteru prawnego roszczenia przewidzianego w art. 140 § 1 k.r.o. wiążą się z zagadnieniem dopuszczalności skargi kasacyjnej w sprawach dotyczących tego roszczenia. Zgodnie z art. 398² § 2 pkt 1 k.p.c., skarga kasacyjna jest niedopuszczalna w sprawach o alimenty. Sąd Najwyższy jednolicie przyjmuje, że „sprawą o alimenty” w rozumieniu tego przepisu jest również sprawa o roszczenie regresowe, przewidziane w art. 140 k.r.o. W postanowieniu z dnia 24 lutego 1999 r., III CZ 179/98 (OSP 2000, nr 7-8, poz. 114) Sąd Najwyższy podkreślił m.in., że rozważane roszczenie pozostaje w ścisłym związku z zakresem obowiązku alimentacyjnego zobowiązanego do alimentacji, bowiem roszczenie regresowe względem tego zobowiązanego zależy od istnienia po jego stronie obowiązku alimentacyjnego i zakresu tego obowiązku. Natomiast w niepublikowanych postanowieniach z dnia 28 maja 2013 r., V CZ 6/13, z dnia 19 listopada 2014 r., III CSK 273/14 i z dnia 5 marca 2015 r., V CZ 125/14, Sąd Najwyższy, powołując się na postanowienie z dnia 24 lutego 1999 r., III CZ 179/98, przyjął, że roszczenie przewidziane w art. 140 k.r.o. ma charakter roszczenia alimentacyjnego.

W piśmiennictwie i orzecznictwie przyjmuje się, że stosunek alimentacyjny jest stosunkiem prawnorodzinnym o charakterze zobowiązaniowym. W uchwale z dnia 24 lutego 2011 r., III CZP 134/10 (OSNC 2011, nr 11, poz. 118) Sąd Najwyższy stwierdził, że konkretny obowiązek alimentacyjny powstaje w razie spełnienia się ustawowych przesłanek alimentacji. W ramach tego stosunku zobowiązaniowego między określonymi indywidualnie osobami, uprawnionemu

przysługuje roszczenie o alimenty (wierzytelność) o alimenty, a zobowiązany - dłużnik ma obowiązek spełnić odpowiadające mu świadczenie alimentacyjne (dług). W uchwale składu siedmiu sędziów z dnia 24 maja 1990 r., III CZP 21/90 (OSNCP 1990, nr 10-11, poz. 128) Sąd Najwyższy przyjął, że obowiązek alimentacyjny należy do kategorii stosunków obligacyjnych, a ze względu na swoje źródło należy do zobowiązań prawnorodzinnych. Polega on na czynnościach mających na celu zaspokojenie potrzeb osoby, która sama utrzymać się nie może, a więc na różnorodnych świadczeniach, oraz obejmuje dostarczanie środków utrzymania, a w razie potrzeby także środków wychowania.

Obowiązek alimentacyjny jest instytucją prawa rodzinnego i opiekuńczego, uregulowaną zwłaszcza w przepisach art. 128 - 144¹ k.r.o. znajdujących się w Tytule II „Pokrewieństwo i powinowactwo” Dziale III „Obowiązek alimentacyjny”. Jest to obowiązek dostarczania środków utrzymania, a w miarę możliwości także środków wychowania, który obciąża krewnych w linii prostej i rodzeństwo (art. 128 k.r.o.). Na treść konkretnego stosunku alimentacyjnego składają się obowiązek alimentacyjny oraz odpowiadające mu roszczenie alimentacyjne. Przedmiotem tego stosunku jest świadczenie alimentacyjne. Określenia te zostały zamieszczone w szczególności w następujących przepisach: „obowiązek alimentacyjny” - w art. 61, 125 § 1, art. 128 - 132, art. 138, 139, 144 § 3 i art. 144¹ k.r.o., art. 446 § 2, art. 688², 896, 897, 916 § 1, art. 938 i 966 k.c. oraz art. 831 § 1 pkt 2 k.p.c., „roszczenie alimentacyjne” – w art. 444, 739 § 2, art. 754 i 831 § 1 pkt 5 („roszczenie z tytułu alimentów”) k.p.c., art. 146 ust. 3 ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. - Prawo upadłościowe (jedn. tekst: Dz.U. z 2015 r., poz. 233 ze zm.; dalej: „Pr.up.”) i art. 96 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (jedn. tekst: Dz.U. z 2014 r., poz. 1025 ze zm.; dalej: „u.k.s.c.”), „świadczenie alimentacyjne” - w art. 133, 134, 135 § 1, art. 136, 137 § 1, art. 140 § 1, art. 144 § 1 i 2 k.r.o., art. 691 § 1 k.c., art. 824 § 3, art. 833 § 6, art. 845 § 2a i art. 1081 - 1088 k.p.c. oraz art. 249 ust. 4 Pr.up. W innych przepisach wspomina się o „zobowiązaniu alimentacyjnym” (art. 343 ust. 2 Pr.up.), „zobowiązaniu o charakterze alimentacyjnym” (art. 370f ust. 2, art. 491²¹ ust. 2 Pr.up.), „alimentach” (art. 445², 833 § 6, art. 890 § 2 i 2¹, art. 920 i 940 pkt 3 k.p.c. oraz przepisy ustawy z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów, jedn. tekst:

Dz.U. z 2015 r., poz. 859 ze zm.), „należnościach alimentacyjnych” (art. 334 § 4 i art. 1025 § 1 pkt 2 k.p.c., art. 342 ust. 1 pkt 1, art. 344 ust. 1 i art. 346 ust. 1 Pr.up.). Szczególne zróżnicowanie terminologiczne występuje w przepisach procesowych: „powództwo o alimenty” (art. 137 § 2 k.r.o.), „powództwo o roszczenie alimentacyjne” (art. 32 k.p.c.), „sprawa o alimenty” (art. 17 pkt 4, art. 61 § 1 pkt 1, art. 398² § 2 pkt 1, art. 445 § 1 i 2, art. 753 § 1, art. 1103³ § 1 i 2 oraz art. 1157 k.p.c.), „sprawa o roszczenie alimentacyjne” (art. 87 § 3, art. 144 § 1 i art. 193 § 2¹ k.p.c.), „sprawa alimentacyjna” (art. 795¹², 795¹³, 1144² i 1153¹⁴ pkt 5 k.p.c.), „sprawa o obniżenie alimentów” (art. 96 ust. 1 pkt 2 u.k.s.c.) i „zasądzenie alimentów” (art. 333 § 1 pkt 1 i art. 335 § 1 k.p.c.).

W uchwale z dnia 24 lutego 2011 r., III CZP 134/10, Sąd Najwyższy wskazał, że obowiązek alimentacyjny, obok realizacji celu ekonomicznego, jakim jest zapewnienie uprawnionemu niezbędnych środków materialnych pozwalających zaspokoić jego potrzeby, służy kształtowaniu właściwych, z punktu widzenia powszechnie akceptowanych w społeczeństwie wzorców, zasad postępowania w rodzinie, wpływa na umocnienie łączących rodzinę więzi i kształtuje wzajemne relacje między jej członkami. Realizacja tych celów jest możliwa jedynie w relacji między osobami, z kręgu uprawnionych i zobowiązanych do alimentacji, które określają przepisy kodeksu rodzinnego opiekuńczego. Następnie podkreślił, że obowiązek alimentacyjny powstaje z mocy ustawy między osobami połączonymi węzłem rodzinnym oraz między innymi osobami, które określa kodeks rodzinny i opiekuńczy, wyznaczający zamknięty krąg osób, które obciąża ten obowiązek. Sąd Najwyższy stwierdził zatem wyraźnie, że przepisy kodeksu rodzinnego opiekuńczego określają krąg osób uprawnionych i zobowiązanych do alimentacji, przy czym osoby te są połączone węzłem rodzinnym. Obowiązek alimentacyjny zależy więc od istnienia więzi prawnorodzinnej między wierzycielem i dłużnikiem alimentacyjnym.

Analiza art. 140 § 1 k.r.o. prowadzi natomiast do wniosku, że pomiędzy wierzycielem a dłużnikiem regresowym może w ogóle nie istnieć więź prawnorodzinna. Jeżeli zaś nawet taka więź istnieje, to u podstawy żądania zwrotu nie leży taka więź, ale fakt spełnienia świadczenia alimentacyjnego. Obowiązek alimentacyjny nie może natomiast wynikać ze spełnienia świadczenia

przez wierzyciela regresowego. Jeżeli jeden z rodziców spełnia obowiązek alimentacyjny ciąży na drugim, to nie powstaje między nimi stosunek alimentacyjny. Stosunek taki istnieje pomiędzy każdym z rodziców a ich wspólnym małoletnim dzieckiem.

Charakter prawny uprawnień i obowiązków alimentacyjnych został wyjaśniony w uzasadnieniu uchwały Sądu Najwyższego z dnia 24 lutego 2011 r., III CZP 134/10. Sąd Najwyższy wskazał, że prawa i obowiązki alimentacyjne mają charakter ściśle osobisty, a co za tym idzie nie są przenoszalne tak *inter vivos*, jak i *mortis causa* (art. 139 k.r.o.). Podkreślił, że wierzytelności alimentacyjne nie mogą być umorzone przez potrącenie (art. 505 k.c.), nie mogą być przedmiotem egzekucji (art. 831 § 1 pkt 3 k.p.c.) i zastawu (art. 327 k.c.). Niedopuszczalne jest zrzeczenie się prawa do alimentów. Wierzytelność o zapłatę wymagalnych świadczeń alimentacyjnych nie może być też przedmiotem przelewu (art. 509 § 1 k.c.). Nie budzi wątpliwości, że wspomniane ograniczenia nie dotyczą roszczenia uregulowanego w art. 140 § 1 k.r.o.

Istotną cechą roszczenia alimentacyjnego jest przedmiot świadczenia, którym jest dostarczanie środków utrzymania, a w miarę potrzeby także środków wychowania osobie uprawnionej, a nie zapłata (art. 128 k.r.o.). Przedmiotem roszczenia regresowego nie jest natomiast zapewnienie utrzymania (tym bardziej zaś wychowania) wierzyciela regresowego, ale zapłata świadczenia, które uścił wierzyciel regresowy. W wypadku roszczenia regresowego świadczenie ma wyłącznie postać świadczenia pieniężnego. Obowiązek przewidziany w art. 140 § 1 k.r.o. nie może, w przeciwieństwie do obowiązku alimentacyjnego, zostać spełniony „w naturze”.

Zakres obowiązku alimentacyjnego został wyznaczony przez przepisy kodeksu rodzinnego i opiekuńczego, a orzeczenie sądu lub umowa określają wysokość alimentów. W wypadku roszczenia regresowego zakres świadczenia zależy przede wszystkim od wysokości spełnionego świadczenia alimentacyjnego. W piśmiennictwie trafnie stwierdzono, że powód nie może w trybie roszczeń zwrotnych (regresowych) żądać od pozwanego więcej aniżeli wynosi wartość spełnionych przez powoda świadczeń ani nie może żądać zapłaty sumy wyższej

aniżeli wartość świadczeń, do których spełnienia była zobowiązana osoba, względem której dochodzi roszczeń na podstawie art. 140 k.r.o.

W art. 135 § 1 k.r.o. zostały wskazane przesłanki, od których zależy zakres obowiązku alimentacyjnego. Pierwszą przesłankę stanowią usprawiedliwione potrzeby uprawnionego. Świadczenie alimentacyjne co do zasady ma charakter przejściowy i służy usamodzielnieniu osoby uprawnionej. Drugą przesłankę wpływającą na zakres świadczeń alimentacyjnych stanowią majątkowe możliwości zobowiązanego. Określenie takich możliwości wymaga ustalenia wysokości comiesięcznych dochodów, np. z tytułu wynagrodzenia za pracę. W procesie regresowym oczywiście nie mają znaczenia usprawiedliwione potrzeby wierzyciela regresowego. Wysokość świadczenia regresowego zależy zaś od wysokości alimentów, jakie przysługują uprawnionemu względem dłużnika regresowego.

Stosunek alimentacyjny ma charakter ciągły oraz powstaje z mocy prawa, niezależnie od woli stron. Powstanie *ex lege* konkretnego stosunku alimentacyjnego stanowi następstwo takich zdarzeń, jak zawarcie małżeństwa, urodzenie lub przysposobienie oraz jest związane ze spełnieniem ustawowych przesłanek, tj. usprawiedliwionej potrzeby po stronie uprawnionego oraz możliwości zarobkowych i majątkowych po stronie dłużnika alimentacyjnego (art. 135 § 1 k.r.o.). W sytuacji określonej w art. 140 k.r.o. stosunek prawny powstaje natomiast z chwilą spełnienia świadczenia alimentacyjnego zamiast osoby zobowiązanej i oczywiście nie ma zatem charakteru ciągłego.

W piśmiennictwie trafnie podkreśla się, że obowiązek alimentacyjny ma charakter wzajemny, co oznacza, iż osoby związane stosunkiem alimentacyjnym z racji węzła rodzinnego są jednocześnie uprawnione i zobowiązane do dostarczania alimentów w wypadku wystąpienia ustawowych przesłanek. Takiego charakteru nie ma obowiązek przewidziany w art. 140 k.r.o., który wynika ze stosunku łączącego wierzyciela i dłużnika regresowego. Spełnienie świadczenia regresowego prowadzi zaś do wygaśnięcia stosunku prawnego.

Zgodnie z art. 138 k.r.o., w razie zmiany stosunków można żądać zmiany orzeczenia lub umowy dotyczącej obowiązku alimentacyjnego. Przepis ten oczywiście nie ma zastosowania do roszczenia regresowego.

Według art. 133 § 1 k.r.o., rodzice są obowiązani do świadczeń alimentacyjnych względem dziecka, które nie jest jeszcze w stanie utrzymać się samodzielnie, chyba że dochody z majątku dziecka wystarczają na pokrycie kosztów jego utrzymania i wychowania. Zgodnie z art. 133 § 2 k.r.o., poza powyższym wypadkiem, uprawniony do świadczeń alimentacyjnych jest tylko ten, kto znajduje się w niedostatku. Pozostawanie w niedostatku stanowi więc przesłankę powstania obowiązku alimentacyjnego wobec osób uprawnionych, z wyjątkiem dzieci. Przesłanka niedostatku wierzyciela regresowego pozostaje jednak poza kognicją sądu rozpoznającego sprawę o zwrot świadczenia, który należy się niezależnie od tego, czy wierzyciel regresowy pozostaje w niedostatku.

Na odrębność roszczeń o świadczenia alimentacyjne i roszczeń regresowych wskazują też odrębne regulacje dotyczące terminów przedawnienia zamieszczone odpowiednio w art. 137 § 1 i w art. 140 § 2 k.r.o.

W art. 753 § 1 k.p.c. została wprowadzona szczególna regulacja dotycząca zabezpieczenia roszczeń alimentacyjnych, zgodnie z którą w sprawach o alimenty zabezpieczenie może polegać na zobowiązaniu obowiązanego do zapłaty uprawnionemu jednorazowo albo okresowo określonej sumy pieniężnej, a podstawę zabezpieczenia stanowi jedynie uprawdopodobnienie istnienia roszczenia (art. 243 k.p.c.). Taki sposób zabezpieczenia nie ma zastosowania w sprawie o zwrot roszczenia regresowego, o którym mowa w art. 140 k.r.o.

Przepisy kodeksu postępowania cywilnego ułatwiają egzekucję roszczeń o świadczenia alimentacyjne (art. 1081-1088). Mają one wyjątkowy charakter, co wyłącza ich stosowanie w drodze analogii do egzekucji innych należności niż alimentacyjne, w tym również wynikających z roszczeń regresowych.

W konkluzji należy zatem przyjąć, że roszczenie przewidziane w art. 140 § 1 k.r.o. nie jest roszczeniem o świadczenie alimentacyjne.

Sąd Najwyższy w niniejszym składzie podziela natomiast jednolite stanowisko, że „sprawą o alimenty” w rozumieniu art. 398² § 2 pkt 1 k.p.c. jest również sprawa o roszczenie regresowe, przewidziane w art. 140 k.r.o. Należy w związku z tym podkreślić, że Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 24 lutego 1999 r., III CZ 179/98, nie twierdził, że rozważane roszczenie jest roszczeniem

o świadczenie alimentacyjne, ale przyjął, iż sprawa, której przedmiotem jest spór matki dziecka z jego ojcem o wysokość roszczenia regresowego, jest „sprawą o alimenty” w rozumieniu dawnego art. 393 pkt 2 k.p.c., którego odpowiednikiem jest obecnie art. 398² § 2 pkt 1 k.p.c. Wynika z tego, że pojęcie „sprawy o alimenty” obejmuje zarówno dochodzenie roszczeń o świadczenia alimentacyjne, jak i roszczeń regresowych, o których mowa w art. 140 § 1 k.r.o. Skoro bowiem ustawodawca wyraźnie wyłączył dopuszczalność wniesienia skargi kasacyjnej w „sprawie o alimenty”, to nie znajdowałoby racjonalnej podstawy twierdzenie, że ograniczył to wyłącznie do sprawy o świadczenie alimentacyjne i umożliwił w ten sposób wniesienie takiej skargi w sprawie dotyczącej roszczenia regresowego.

Stanowisko zajęte w niniejszej uchwale nie narusza też wykładni art. 32 k.p.c., przyjętej w uchwałach Sądu Najwyższego z dnia 29 stycznia 1954 r., I C 3074/52, i z dnia 6 października 1967 r., III CZP 63/67, za którą przemawiają ważne względy społeczne.

Z przedstawionych względów Sąd Najwyższy rozstrzygnął zagadnienie prawne, jak w uchwale.